

Om at bruge sig selv som et forståelsesindstillet arbejdsredskab i en genoprettende praksis

Socialrådgiver, Psykolog og konfliktmægler Heidi Alstrup (april 2020)

“Vi er skabende deltagere i socialt emergerende felter, hvor vi aldrig med sikkerhed kan vide hvordan de mennesker man arbejder for og med for det første tager imod det man gør, men man kan heller aldrig helt vide om vi forstår de andres aktier eller bevæggrunde i det som sker” (Tønnesvang, 2012).

I en ungdomspædagogisk kontekst repræsenterer det genoprettede arbejde¹ med konflikter et potentiale og mulighedsrum for at skabe læring, inkludering og transformation på tværs af alle deltagende parter. Konflikter – bredt forstået som udfordringer i og omkring unge - er i denne optik ikke noget, vi skal undgå, men kan i stedet bruges aktivt til at arbejde med forebyggelse af udsathed i ungdomsårene. De unge vil sige os noget med deres adfærd.

En vigtig opgave er derfor at forstå dynamikken bag de mønstre, som de unge vedbliver med at gentage i de interpersonelle relationer og stille sig selv spørgsmålet: Hvad er det den unge ønsker at opnå hhv. undgå ved hjælp af sin adfærd?

Jeg vil med denne artikel forsøge at skabe forståelse for, hvordan vi som professionelle i arbejdet med udsatte og ofte udfordrende unge kan bruge os selv som redskab ind i en genoprettende praksis til at skabe positive forandringsprocesser hos målgruppen af unge, der er på vej ind i en destruktiv livsbaneudvikling.

Mødet mellem ung og professionel er kilden til forandring

Mennesker vil altid fremstå som mere eller mindre motiverede for forandring. Definitionen af motivationsarbejde indikerer, at alle mennesker inderst inde er motiverede og ønsker at leve et meningsfyldt liv.

Hos unge kan man dog ofte få indtryk af, at denne stræben er mere eller mindre latent. Udsatte unge kan opleve megen smerte i teenageårene, som følge af en barndom med eks. omsorgssvigt, skilsmisser, mobning, dødsfald mv., hvorfor mere destruktive kræfter kan være fremherskende i denne periode af deres liv. Hvis den unge ikke møder voksne som udtrykker andre følelsesmæssige holdninger som håb, engagement og tiltro, vil de destruktive kræfter forstærkes og den psykiske smerte følge den unges liv fremover, hvorfor vedkommende vil forblive latent motiveret (Revstedt, 1995).

Mennesker kan kun forandres i mødet med andre mennesker. Det er derfor væsentligt, hvordan mødet mellem ung og professionel tager sig ud. Man kan som motivationsarbejder med unge ikke gemme sig bag en rolle, men bør derimod fremstå som en menneske, der tør bruge sin egen person i mødet og dermed relationen til den unge. Det er således kvaliteten af mødet mellem to handlende individer, der har effekt.

---

¹ Læs artiklen: [Fra konflikt til læring i en ungdomspædagogisk kontekst af Jakob Klode Damgaard og Heidi Alstrup \(STÅBI, november 2019\).](#)

Motivation opfattes i denne sammenhæng som et relationelt begreb, forstået på den måde, at motivation ikke blot er et indre register af former for drivkraft, men derimod en måde at være til stede som en person eller et selv, der har noget for med noget eller andre, men som samtidig også har noget for med sig selv (Tønnesvang, 2015).

Mentalisering og arbejdet med udsatte unge

Det er en central pointe i den interpersonelle psykoanalytiske patologiforståelse, at dynamikken bag udsatte unges ofte problematiske adfærd og vanskeligheder ikke er bundet op på en fjern fortid, men derimod knyttes an til aktuelle og selvforstærkende onde cirkler i deres interageren med andre. Fortidige hændelser og negative samspilmønstre med den unges tidlige tilknytningsfigurer, kan have været med til at igangsætte en patologisk udvikling. Men det er de *opretholdende* faktorer, der er væsentlige i denne sammenhæng (Jørgensen, 1999).

Det er derfor vores opgave som professionelle at fungere som modvægt til de unges tidligere oplevelser, således nye arbejdsmodeller kan opbygges, hvorved en ny tillid til menneskelige relationer og fællesskaber kan opstå.

Vi skal:

- vise de unge, at vi kan rumme deres person og dermed også de affektive tilstande, som de nogle gange befinder sig i.
- hjælpe dem med at sætte ord på de ting, som foregår inden i dem og dermed give dem en oplevelse af, at de må være til stede nøjagtig, som de personer de er.
- fungere som den unges samarbejdspartner, hvor vores opgave er at igangsætte genoprettende processer, hvor vi sammen med den unge får reflekteret over tilværelsens dynamikker, herunder den unges samspil med andre.

Derved opbygger vi i fællesskab mulighed for at få indblik i egne og andres følelser og, mentale tilstande.

Via den genoprettende proces får den unge med andre ord trænet sin evne til forstå og regulere indre tilstande og samtidig gøre sig meningsfulde og realitetstilpassede tanker om, hvordan egne og andres tanker og følelsesmæssige reaktioner hænger sammen. Man kan sige, at den unge via et vitaliserende og medspillende modspil fra den professionelle voksne lærer at mentalisere og dermed får mulighed for at kunne sætte sig i andres sted og ultimativt påtage sig det ansvar at handle herefter fremadrettet.

Hvad kræver det af os at indgå i genoprettende processer med unge?

At indgå i genoprettende processer kan for mange være en både følelsesladet og krævende opgave. Ikke desto mindre kræver genoprettende arbejde med unge, at de voksne, som eksempelvis har konflikter med de unge, er villige til at indgå på lige vilkår med de unge i bestræbelserne på at genskabe balance og finde frem til fælles løsninger.

Nogle finder det både angstprovokerende og fremmedt eks. at skulle indgå i en dialog med unge om egne følelser og behov. De føler, de mister deres autoritet og frygter, at de efterfølgende ikke kan sætte sig i respekt i mødet med de unge.

Ofte er der flere forklaringer på, hvorfor konflikter opstår. Hvis vi har et oprigtigt ønske om at løse og forebygge konflikter og dermed unges udsathed, da er vi nødt til for det første at bevæge os over på de unges banehalvdel for at forstå det, vi ikke umiddelbart forstår ved deres adfærd. For det andet er det omvendt i lige så høj grad væsentligt, at vi inviterer de unge indenfor i vores verden og deler, hvad der ligger til grund for vores handlinger og adfærd. En adfærd, som i mange tilfælde også har været medvirkende til at optrappe konflikterne.

Vi kommer med den genoprettende tilgang til i endnu højere grad, end vi måske er vant til, at bruge os selv som det forståelsesindstillede arbejdsredskab, der skal anvendes for at forebygge, at fremtidige konflikter og negativ livsbaneudvikling opstår.

Som professionelle menneskearbejdere skal vi kunne agere mentaliserende og være i stand til at reflektere over os selv og vores væremåder i mødet med de unge. Vi må være åbne for, at vi kan tage fejl, og at det er os, der projicerer frem for de unge. Vi er med andre ord ikke perfekte.

Vi er mennesker med gode og dårlige dage. Vi kan være fraværende, medbringe følelser fra egne relationer og historier, være sarte overfor de unges kritik eller lade os forherlige m.m.

At involvere sig i behandlingsarbejdet eller relationsarbejde i almindelighed med udsatte unge på ovenstående måde kræver derfor fortløbende supervision. Supervision som fokuserer på de dynamikker, som foregår i os alle, alene fordi vi er mennesker med egne historier, affektioner og livsbetingelser i øvrigt.

Supervision er således afgørende for professionelle som, til trods for at de er selv-afgrænsede, selv-reflekterede og fleksible i deres afgrænsning, ønsker at lykkes i deres arbejde med at integrere en genoprettende praksis.

[Fritids- og ungdomspædagogikkens STÅBI - staabi@tokeagerschou.dk](mailto:staabi@tokeagerschou.dk)

Primær Litteratur:

Christie, N. (1977). Konflikt som eiendom. Som folk er flest. Artikler. Universitetsforlaget, Oslo 1977

Damgaard, J. & Alstrup, H. (2019): Fra konflikt til læring i en ungdomspædagogisk kontekst

Tønnesvang & Alstrup (2013): Vitaliseringspsykologisk tilgang til genoprettende ret i arbejdet med unge der begår kriminalitet. Psyke og Logos 2013, 34. 480-509.

Revstedt, P. (1995): Ingen er håbløs. Hans Reitzels forlag a/s. København.

Desuden:

Alstrup, H. (2011):Paradigmeskifte i behandlingen af unge kriminelle.

Speciale fra Aarhus Universitet.

Fonagy, P. (2001). Attachment Theory and Psychoanalysis. Other Press.

Jørgensen, C.R. (1999): Den interpersonelle psykoanalyse. Nordisk Psykologi, 51 (4), 279-305.

Tønnesvang, J. (2015): Psykologisk ilt i pædagogisk og organisatorisk dannelsesarbejde. Klim

Zehr, H. (2003): The little book of Restorative Justice. Good Books